

MAKLEIT LÁSZLÓ
(szöveg és kép)

A Viktória-vízesés
zambiai oldala

A Zambézitől délre

(1. rész) (A Viktória-zuhatagtól Botswanáig)

Hasonló címmel 1979-ben jelent meg a kiváló geográfus és szakíró, Balázs Dénes könyve a dél-afrikai régió országairól. Az eltelt évtizedekben a térség jelentős változáson ment keresztül, és ez a túrázókat is érinti. Könyvebb a beutazás, a legtöbb országba vízum sem szükséges. Ugyanakkor romlott a közbiztonság, a programok tervezése ezért alapos előkészületet igényel. A látnivalókban gazdag vidék napjainkban is mágnesként vonzza a természet szerelmeseit. Lássuk, mi a helyzet most a Zambézitől délre, legalábbis azokban az országokban, ahová ellátogattunk.

EURÓPÁBÓL DUBAI ÉRINTÉSÉVEL JOHANNESBURG REPÜLŐTERÉRE ÉRKEZTÜNK

Majd rövidesen továbbindultunk a Zambézi-folyó legszebb szakaszára, a Viktória-zuhataghoz. A vízesés két ország – Zambia és Zimbabwe – határán helyezkedik el, és – hála a 2014. novemberében bevezetett könnyítésnek – egyetlen vízzel megtekinthető. Az Unvisa más néven Kazavisa névre hallgató engedélyt előzetes kérelem nélkül is kiállítják a két ország több határállomásán, és mindkét államba többszöri beutazásra jogosít.

Aki a vízeséseket szeretné felkeresni, Zambiában Livingstone városába vagy Zimbabweben Victoria Falls repülőterére érkezik. Mi az előbbi megoldást választva reggel indultunk Johannesburgból, és rövid, alig két órás menetidő után meg is érkezünk a neves felfedezőről elnevezett városka kisiny repterére.

DAVID LIVINGSTONE

A hittérítő, orvos és felfedező 1841-ben eredetileg missziós céllal érkezett a viktoriánus Angliából a Kalahári-sivatagba, de rövidesen az alig ismert kontinens felfedezésére indult. Évekig tartó expedíciókat szervezett, amihez az első sikerek után elnyerte a Királyi Földrajzi Társaság támogatását. Az angol királynőről

A Viktória-vízesés zimbabwei oldala

általá elnevezett Viktória-zuhatag csak az egyik felfedezéseinek sorában, de talán a legismertebb. Livingstone szobra ma éppúgy ott áll a vízesés zambiai, mint a zimbabwei oldalán és a „Mennydörgő füst” felé tekint.

A Viktória-zuhatag 108 méteres magasságát számos vízesés meghaladja, 1708 méteres szélességét is figyelembe véve azonban – egyes számítások szerint – Földünk legnagyobb vízfűggyőnyét produkálja. A legmagasabb vízesésként ismert venezuelai, 979 méteres Salto Ángel igencsak vékony, a híres Niagara pedig nemcsak

keskenyebb, de fele olyan magas sincs, mint a Viktória-zuhatag. A brazil–argentín határon alázúduló Iguazú ugyan szélesebb, de szintén jóval alacsonyabb nála.

ELŐSZÖR A MAGASBA EMELKEDŐ PÁRA TÚNIK A SZEMÜNKBE

Majd a víz robaját halljuk meg, és csak ezután pillantjuk meg a vízfűggyőny első részletét. A vízesés zambiai oldalán négy túra tehető, köztük három kiépített ösvényen halad. A legtöbbben a Knife Edge Island (Késél-sziget) felé kezdik a sétát, és pacallá ázva érkeznek vissza. Kétségtelen, hogy ez a leglátványosabb túra, de kameráink védelme érdekében az esőkabát használata kötelezően ajánlott. A Photographic Trail a vízeséstől kissé távolabb halad, a nagy számban itt tanyázó barátságos páviánok azonban tényleg hálás fotótémát jelentenek. Aki vállalja a mindössze 100 méternyi szintkülönbséget, a Palm Grove Trail nevű ösvényen eljuthat a folyó szintjéig.

A negyedik túraút ösvénynek még a legnagyobb jóindulattal sem nevezhető. Egy darabon a vízesés fölött, majd a vízesés kövein haladva megkereshetjük azt a bizonytalan átjárót, melyen térdig-combig a folyóban gázolva felülről is megcsodálhatjuk, hogy zúdul alá a víztömeg.

CSAK ÓVATOSAN!

A rutinos túrázót a leeséstől talán nem kell óvni, sokkal nagyobb veszélyt jelent azonban a trópusi édesvizekben ránk leselkedő bilharzia. A bőrön át testünkbe jutó kórokozó a malária után a leggyakoribb trópusi betegség. Afrika lakosságának fele fertőzött, és a bilharzia nevű vérmé-tely közvetlenül vagy közvetve évente negyedmillió ember halálát okozza. Aki trópusi útja során kerüli a természetes édesvízben történő fürdést, lényegében védve van.

A felső szakaszon mi is csak addig jutotunk, amíg a köveken ugrálva megtehetjük, így is egész délutánunkat a vízesés zambiai oldalán töltöttük. A közelben találtunk egy kellemes kempinget, másnap innen indultunk a zimbabwei oldal felfedezésére. Még a repülőtéren konstatáltuk, hogy a Kazavisa engedélyre várakozók sora sokkal rövidebb, mint a zambiai vízumért folyamodóké, pedig a Viktória-zuhatag zimbabwei

Páviánok a Viktória-vízesés mellett

Az Okavango felülről

oldala talán még látványosabb, az Ördög fürdője pedig csak innen tekinthető meg.

A Zambézitől délre tervezett utazásunk két fő célpontja Botswana és Dél-Afrika volt, így a víz-esés két oldalának bejárása után meg sem álltunk Kazungula településig. Innen a komp néhány centért átviszi az utazót a Zambézi-folyó túloldalára, Botswana-ba.

BOTSWANA – PAPÍRON

Az itthoni előtanulmányok során az országgal kapcsolatban két figyelemre méltó információval találkoztam. Az egyik a földrajzi adatokra vonatkozott. Franciaországnál nagyobb területen Budapest méretű lakosság él – ezen, ismerve a Kalahári-sivatagot, nincs mit csodálkozni. A gazdasági-társadalmi helyzetre vonatkozó adatok azonban meglepőbbek. Az ország függetlenné válása óta nem volt katonai puccs, mindvégig legitim elnök állt az állam élén, a gazdasági növekedés világviszonylatban is kiemelkedő, a Transparency International szerint pedig Afrika legkevésbé korrumpált államáról van szó. Ez utóbbi mutató tekintetében volt olyan időszak, amikor Botswana Magyarországot is megelőzte. Virágzó édenkert képe így sem lebegett előttünk, a valóságot azonban meglehetősen lehangolóan találtuk.

SZERENCSÉRE PROGRAMUNKAT A CHOBE NEMZETI PARKBAN KEZDTÜK

Ez jelentette itteni tartózkodásunk legüdébbszínfoltját. A környék gazdag élővilágával történő ismerkedés már kempingünkben, a Chobe Safari Lodge-ban elkezdődött. A füves területen varacskos disznók legelésztek, a sátrak között pedig cercófmajmok és páviánok figyelték, mit lehet elcsenni. A majmok nyomában mongúzok rohagáltak, a fákon mókusokat, szövőmadarakat láttunk. A legkomolyabban a Chobe-folyó partján elhelyezett táblákat kell venni: Óvakodjunk a vízi lovaktól és a krokodiloktól! A kempingből délelőtti terepjáróval, délután kishajóval indultunk a nemzeti park megismerésére. A száraz évszak kedvez az állatok megfigyelésének, ugyanis ilyenkor a vizek közelében csoportosulnak, és a gyér, lombtalan növényzetben könnyebben is észrevehetők. Az antilopok, zsiráfok, elefántok mellett találkoztunk hiénával és oroszlánokkal, de meg kell említenünk a park gazdag madárvilágát is.

Pedig nem volt könnyű a védett terület kialakítása és látogathatóvá tétele, a megnyitást

kezdetben az álomkört terjesztő cecelégység inváziója hátráltatta. Veszélyek napjainkban is akadnak. A park Namíbiával határos, itt azonban nem folytatódik védett területként, és az áttévedő oroszlánok gyakran válnak vadászok prédájává.

KÖVETKEZŐ CÉLPONTUNKAT AZ OKAVANGO-DELTA JELENTETTE

Ennek „fővárosát”, Maunt vettük célba. Az autóbusszos utazás lényegében zökkenőmentesen indult, Kasane pályaudvarán a szeméttel telekelt varacskos disznók között felküzdöttük magunkat egy csotrogány járműre, ami rövidesen el is indult – ellenkező irányba. Szabad hely már nem sok akadt, a sofőr mégis hosszasan várakozott a zambiai határ mellett, hátha talál újabb utasokat. Dolga végeztével visszaindult Kasane városába, majd a város szélére, ahol viszont már az utasok is dolguk végzésére indultak. Szociális helyiség nincs, a sivatag viszont elég tágas.

Amikor végre elindultunk, a busz mellett sétáló elefántok, zsiráfok és struccok próbálták elfeledtetni velünk a kezdeti nehézségeket. Az utak állapota egyébként meglepően jó, a forgalom gyér, és akár jól is haladhattunk volna, ha az expressznek nevezett autóbusszunk nem áll meg minden természetvárnál, meg az ilyen-olyan ellenőrzőpontokon. Két alkalommal csomagokkal együtt kellett átgyalogni a fertőtlenítőnek nevezett szennyes pocsolókon, a bevállalások még a csomagokban lévő cipőket is kivették és megfürdették a kétes összetételű lötytyben. A pontok „veterinary check point” névre hallgattak, ezért feltételezem, hogy a száj- és körömfájás elleni védekezést szolgálhatták. Hogy milyen hatékonysággal, nem nehéz megtippelni.

Miután buszunkról át is kellett szállni, kész csoda, hogy a csatlakozás egy benzinkútnál megvárt, így vidáman berregtünk tovább, és a korai indulásnak köszönhetően a késő esti órákban megérkeztünk Maunba.

AZ OKAVANGO-FOLYÓ ANGOLÁBAN ERED

De nem az Atlanti-óceán irányába, hanem délkelet felé indul. A tengert sohasem éri el, létrehozza viszont Földünk legnagyobb szárazföldi deltáját, ami páratlan élővilágnak ad otthont. A 15.000 négyzetkilométeres terület legmagasabb és legalacsonyabb pontja közötti szintkülönbség mindössze két méter, így minden áradást követően alaposan átalakul a táj képe. A víz hol itt, hol ott

talál magának utat, egy-egy természetvár pedig szigeteket kialakulását indíthatja el.

A száraz időszakban Maun irányából csak hosszas autózást követően szervezhetünk szafarit – és az árak is meglehetősen borsosak –, bérelhető viszont kisrepülő, így a magasból tekinthetjük meg a páratlan tájat és a hatalmas, vándorló állatsordákat. Négy személyes kis Cessna gépünk alatt elefántok, kafferbivalyok, vízilovak, zsiráfok nagy egyszámú csapatainak vonulását láttuk.

DE VAJON MEGDIG MARAD ILYEN EZ A HATALMAS, SZINTE ÉRINTETLEN TÁJ?

A folyó Angola elhagyása után áthalad Namíbia területén is, ahol az öntözésre történő vízkivétel mellett egy Zambézi-re építendő vízi erőmű tervével álltak elő, ami hatással lehet az Okavango rendszerére is. Kérdés, mi lesz erősebb a jövőben, a lobbycsoportok érdeke vagy a jelenleg érvényben lévő államközi szerződések.

Rövid hajótúra és egy hagyományos falu felkeresése után újabb nagy kalandra vállalkoztunk, Maunból expressz autóbusszal indultunk tovább az ország fővárosa, Gaborone irányába. Gaborone 1965-ben vált az akkor még brit protektorátus, Becsuánaföld fővárosává, majd egy évvel később, az ország függetlenné válását követően megindultak az építkezések. Parlament, minisztériumok, elnöki palota épült, a város mára Debrecen méretűvé nőtte ki magát. Gaborone a dél-afrikai határ közelében fekszik, utunk egy hetes, botswanai szakasza tehát itt ért véget.

AZ ELMONDOTTAK MELLETT MI HAGY MÉG MELYEBB NYOMOT AZ UTAZÓBAN?

Talán az, hogy a hangzatos statisztikai adatok ellenére ázsiai vagy dél-amerikai szintű civilizációra ne számítsunk. Az országban sehol, de tényleg sehol nem találtunk internet elérhetőséget, pedig a további programok szervezéséhez erre szükségünk lett volna. Manapság ez olyan, mint egy tartós áramszünet, bár Maunban ebben is volt részünk. Internet hiányában természetesen bankkártyával sem tudtunk fizetni. A helybeliek általában segítőkészek, érdemi információt azonban nehezen kaphatunk. Kimondottan jó viszont az ország közbiztonsága, ezt Botswana minden városában tapasztaltuk... majd visszautaztunk a hírhedt Johannesburgba.

(folytatjuk)

Elefántok a Chobe Nemzeti Parkban

Elefántcsorda az Okavango-mocsárban